

Biblioteques i Clubs de Lectura: el Club de Lectura de la Biblioteca Santiago Rusiñol de Sitges

Maria Saborit, (Biblioteca Santiago Rusiñol)

Sabem que les biblioteques tenen, com a un objectiu, la promoció de la lectura entre la població on són o dins el seu radi d'influència natural. No ens estranya, doncs, veure que posin en marxa projectes i que provin diferents activitats adreçades directament a millorar i incentivar la lectura entre els seus usuaris, petits i grans.

PROMOCIÓ DE LA LECTURA

Des de la biblioteca Santiago Rusiñol, la manera de portar a terme aquesta tasca és mitjançant activitats relacionades directament amb els autors i amb els llibres. Les activitats que anomenem «clàssiques», és a dir, les que s'han fet des de sempre i que encara es continuen fent :

- Presentacions de llibres i d'autors. Tant per a infants, com per a joves i adults. S'aprofita, la majoria de les vegades, l'aparició d'un nou llibre.
- Xerrades i conferències relacionades amb obres concretes. En aquest cas no cal que siguin novetats. Es programen més per a adults que per a infants o joves.
- Hores del conte per als més petits. Encara que també tenen molt bona acollida les hores del conte per a adults.

I l'activitat que s'ha incorporat darrerament a la llista de les de més èxit : El Club de lectura

ELS CLUBS DE LECTURA

Què és un Club de lectura? Quina màgia aporta a la lectura el fet que un grup de persones decideixi reunir-se periòdicament per parlar, més que no pas per discutir, sobre una obra determinada?

Què fa que gairebé es tingui èxit assegurat pràcticament des del moment en què es proposa?

En aquest cas, seria encertat utilitzar l'expressió, molt popular però poc relacionada amb el món de la lectura:

Un Club de lectura és més que un Club

Intentarem explicar com va ser que ens plantegéssim iniciar l'activitat d'un club de lectura. No detallarem les característiques dels clubs de lectura però sí que ressaltarem aquelles per les quals a la biblioteca ens va semblar que seria interessant d'incorporar-lo a la nostra programació habitual.

Els comentaris de les experiències d'altres biblioteques ens deien que un Club de lectura, a part de contribuir a donar impuls des de la biblioteca a la difusió de la lectura, a més a més, com a torna, ens deixava un seguit de propines a nivell social i de convivència.

Hem comprovat que, com a lectors, enriqueix individualment tots i cada un dels membres del club; també ofereix la possibilitat, des d'una posició d'igualtat, d'expressar i compartir les opinions de cadascú, i no es tracta que un en sàpiga més que un altre, que un tingui més raó que un altre, el que compta és el que cada persona extreu i comparteix de la «seva» lectura, i es dóna per suposat que hi ha tantes lectures d'una mateixa obra com persones la llegeixen, i que aboquem a les lectures les diferents experiències que hem viscut, vist o llegit al llarg de la nostra vida.

Les propines són la relació que s'estableix entre els membres del club, les complicitats que neixen entre aquestes persones que, mes rere mes, comparteixen comentaris a l'entorn d'una mateixa lectura.

LA BIBLIOTECA SANTIAGO RUSIÑOL

Unes notes breus per situar una mica en el seu context la Biblioteca Santiago Rusiñol. Es va inaugurar l'any 1936 i ocupava dues sales a la planta baixa del Palau Maricel, amb 3.593 volums en un moment en què Sitges tenia al voltant de 7.000 habitants. Actualment, ocupa tres plantes del mateix edifici, acull uns 60.000 documents i intenta donar servei a una població de gairebé 30.000 habitants.

Les Activitats

La política d'animació cultural que ha seguit la biblioteca des de la seva inauguració ha estat basada en la programació d'activitats culturals de tota mena; així, han tingut cabuda, al costat de les presentacions de llibres i conferències, concerts, narracions, lectures teatralitzades, exposicions... Moltes activitats i bona assistència en general.

En plantejar-nos els objectius a assolir, relacionats amb la promoció de la lectura per a l'any 2003, i després d'haver analitzat el programa d'activitats que durant els darrers anys havia ofert la biblioteca, teníem una mitjana de 120 activitats per any, algunes en col·laboració amb d'altres entitats i institucions de la vila, amb una assistència de 30 persones per activitat. Conscients que sempre es poden fer més activitats, i sempre es pot diversificar més l'oferta... però, era això el que volíem? El que volíem, en realitat, era fer unes activitats més participatives. Teníem ganes que els nostres usuaris/lectors prenguessin més protagonisme, participessin més activament. Era cert que amb les activitats organitzades cobríem un ventall força ampli de propostes i interessos, teníem assistència, però no aconseguíem la participació desitjada. L'educació rebuda, en alguns casos, tampoc no ajuda gaire —sobretot a les persones d'una edat determinada— a ser participatives. Tot i obrir, de manera sistemàtica, un torn de preguntes al final de cada activitat, hi ha molt poques persones que de manera espontània intervinguin fent alguna pregunta o comentari. No és en aquests fòrums on realment se senten còmodes per poder intervenir amb tota llibertat. Consideren que cal conèixer a fons el tema exposat per poder fer algun comentari al respecte, sense tenir por o sensació de ridícul.

Calia buscar la fórmula màgica, una activitat relacionada amb la lectura, que interessés i que, al mateix temps, comportés participació.

Un primer pas en aquesta direcció l'havíem donat un any abans, gràcies a un dels programes que proposen i financen des de la INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES, que permet apropar i presentar autors catalans als nostres lectors. Aquesta activitat la vàrem batejar amb el nom de **Tertúlies Literàries**. Proposa conèixer un autor, a través de la lectura d'una o diverses de les seves obres, que la biblioteca posa a l'abast dels lectors. L'autor en qüestió ve una tarda a la biblioteca per participar en una tertúlia en què la presentadora-moderadora presenta l'autor i els trets més característics de la seva obra, i propicia una tertúlia en què intervenen els lectors. Aquesta activitat, la biblioteca la va poder iniciar i continuar gràcies, també, a la col·laboració desinteressada d'una professora de literatura catalana que s'oferí a fer les presentacions dels autors i les obres corresponents.

La proposta va tenir bona acollida. Han compartit tardes amb els lectors de la biblioteca : Maria Barbal, Quim Monzó, Alfred Bosch, Emili Teixidor, Joan Rendé, Francesc Puigpelat i, aquest proper mes de novembre, hi ha programada una tertúlia que tindrà com a protagonista l'escriptora Monika Zgustova.

El nostre Club de Lectura

Va ser a partir de l'èxit que tenien els llibres que proposàvem per a les Tertúlies Literàries que vàrem pensar que un Club de Lectura podia, també, tenir resposta positiva entre els nostres lectors. Un cop vàrem tenir clar que volíem, com a mínim, intentar posar-lo en marxa havíem de definir-ne el contingut, en què consistiria el nostre club. A partir d'aquí varen sorgir les primeres preguntes d'una llarga llista que hem anat responent; algunes, amb l'ajuda de l'experiència d'altres biblioteques i altres, més per intuïció que per altra cosa.

El que calia, en primer lloc, era veure amb quins recursos comptàvem.

ELS RECURSOS

Els recursos amb els quals comptàvem i comptem són molt minsos. Érem conscients que la biblioteca no disposava de personal per poder entomar el projecte. Pel que fa a la qüestió econòmica, la situació tampoc no era —ni és— per tirar coets. L'espai amb què es compta per realitzar les activitats està totalment condicionat a l'horari d'obertura al públic de la biblioteca. No tenim cap sala d'actes o de reunions on poder hostatjar les trobades. Es compta només amb les sales de lectura obertes al públic i els espais dedicats a magatzem i a treball intern.

Quina fórmula podíem utilitzar per fer compatible l'organització del club amb els recursos amb què comptàvem? Resumint, el que necessitàvem era: els llibres, un espai i algú que preparés les trobades.

El llibres

El que necessitàvem era poder assegurar una quantitat de llibres del mateix títol, en funció del nombre de persones que s'apuntesin, que no podíem comprar, però que podíem obtenir a través del préstec interbibliotecari demanant-los a d'altres biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de què formem part, i que estiguessin disposades a deixar-los per un període una mica més llarg de temps, (normalment, el préstec és de 3 setmanes per llibre; en aquest cas, s'allargava fins a 2 mesos, si hi sumem la setmana d'anar i la de tornar el llibre a la biblioteca propietària de l'exemplar).

L'espai

Era important trobar un espai agradable, on el grup es sentís còmode i pogués parlar amb tota tranquil·litat, sense haver-se de preocupar per la resta d'usuaris de la biblioteca. Vàrem decidir que el Club es podria reunir a la sala dels fons especials, que no és oberta al públic, i la podíem utilitzar dintre de l'horari d'obertura de la biblioteca. L'inconvenient era que està situada al tercer pis i l'edifici no té ascensor.

El personal

Després de quantificar amb temps el que representava la preparació de la trobada de cada club, vam arribar a la conclusió que amb el personal que comptàvem (tot el personal eren 3 persones) i la feina de preparació que requereix cada proposta de lectura i trobada del club, només podríem preparar, com a molt, un parell de trobades a l'any dedicant-t'hi, a més, un esforç considerable.

Ens va semblar que amb tan poques trobades no aconseguiríem l'objectiu pretès de potenciar i millorar la lectura a través de la consolidació d'un grup. No tenia massa sentit posar-nos-hi per tan poc; creïem que era necessari poder-ne programar, com a mínim, una cada dos mesos.

Ens calia trobar ajuda a fora de la biblioteca. Aquesta ajuda ens va arribar de mans d'una professora de llengua i literatura francesa, que va acceptar de fer de moderadora del nostre Club de lectura de manera voluntària.

A partir d'aquí, i un cop establerta la part d'infraestructura i recursos, calia anar definint la forma que volíem donar al club.

No sabíem si començar per definir el perfil d'usuari i a partir d'aquest perfil triar les lectures que consideréssim adients a les característiques del grup a incidir. O, si calia escollir les lectures com més variades millor i que fos aquesta diversitat la que definís el públic al que dirigíem l'activitat. Érem conscients que amb aquesta elecció obríem o tancàvem diferents possibilitats. Vàrem optar per aquesta última, ja que ens eixamplava més l'àrea d'incidència i ens permetia fer l'activitat atractiva a un espectre més ampli i variat de la població.

Lectures a proposar

De tot el ventall de lectures, vàrem escollir com a protagonista del nostre club la novel·la. Era el gènere que agrupava un potencial de lectors més ampli i variat.

La selecció de les obres, en general, es faria conjuntament amb la bibliotecària responsable del Club i la moderadora de la trobada. Això no obstant, algunes obres es podien proposar, també, seguint el suggeriment d'algun membre del club. S'ha intentat que siguin obres de diferents autors i de temàtica variada per satisfer les preferències de tots els integrants de la tertúlia, i també per presentar, als membres del club, autors diferents dels que habitualment llegeixen o coneixen.

Procurem, sempre que és possible, aconseguir de tenir igual nombre de llibres en català que en castellà quan són obres traduïdes d'altres llengües.

Mecànica de les trobades

La durada, el dia i l'hora de les trobades es va decidir tenint en compte que era una activitat cultural més, no solament de la biblioteca sinó que formaria part de l'oferta cultural de Sitges; i va ser en funció d'això que es va establir, sobretot, el dia i l'hora.

La durada de les reunions dels Clubs de Lectura acostuma a ser, generalment, d'una hora i mitja. Per això, ens va semblar de programar-lo per començar a 2/4 de 7 i acabar cap a les 8 del vespre. L'hora de la trobada, així com la durada de la reunió, no havia de condicionar les hores d'obertura de la biblioteca.

Pel que fa al dia de la setmana, vàrem escollir el dimecres, l'últim dimecres de cada més.

El dimecres era un dia que no condicionava les altres activitats de la biblioteca, ni trepitjava l'oferta d'altres institucions culturals que, generalment, es programen més cap al final de la setmana, en divendres i en dissabtes i també, òbviament, el vàrem consensuar amb la moderadora.

Vàrem prendre la decisió de programar 10 trobades l'any; una mensual, excepte els mesos de juliol i agost que és un període de vacances més o menys per a tothom, tant de lectors habituals com de personal de la biblioteca.

Participants

Qui pensàvem que respondria a la nostra proposta? Què els faria estar interessats a participar en aquesta iniciativa?

Els que creïem que estarien més interessats eren els nostres lectors i lectores de novel·les, i és a qui ens vàrem adreçar presentant-los la iniciativa. L'hora

de trobada, també, va estar posada pensant en aquest grup de persones, la majoria dones, al voltant de la seixantena d'anys, que respon, generalment, a les propostes de la biblioteca. I així va ser. El grupet inicial de 7 persones va ser del planter (5 senyores i 2 senyors), però a partir d'aquí s'hi han anat afegint tant usuaris habituals com persones que han vingut per primera vegada a la biblioteca per participar en aquesta activitat.

La motivació que els va portar a inscriure-s'hi va ser, principalment, ampliar la selecció d'autors i obres per llegir i, sobretot, poder comentar i compartir les lectures.

Vàrem estimar, per començar, que amb un mínim de 4 persones ja valia la pena tirar-ho endavant. No vam posar límit de màxims, tot i que sabíem que les consideracions que ens havien fet des d'altres biblioteques proposaven entre 15 i 20 el nombre màxim de persones integrants del club.

Moderadora

Des del primer moment vàrem veure que, si ens interessava que funcionés el Club, havíem de comptar amb la figura del moderador. En el nostre club, la moderadora fa el paper que tothom recomana,

- és un membre més que participa, com tots els altres, en els comentaris que li ha suggerit la lectura de l'obra.
- té la responsabilitat de preparar-se la trobada fent una lectura molt a fons de l'obra i l'autor. Prepara una sèrie de preguntes relacionades amb l'obra proposada per poder desencallar la reunió en el cas que entri en una via morta.
- té l'habilitat de mantenir viva la discussió en cas de decaïment dels participants.
- introdueix temes i punts de vista si és necessari que no es passin per alt.
- aconsegueix la participació més o més homogènia del grup. Evita que algú agafi la paraula i no deixi parlar ningú més.

CREIXEMENT DEL CLUB

El Club ha tingut molt d'èxit i ha crescut fins arribar a tenir més de 37 persones apuntades. Després d'haver tingut unes trobades en què han participat 25 persones en una mateixa sessió —i donat que creiem fermament amb el grup de discussió i que l'enriquiment general rau en la participació de tots, al màxim possible—, en veure el poc joc que oferien les trobades d'un grup tan nombrós, hem considerat convenient fer les següents propostes al grup:

- posar en marxa un altre club que s'iniciará, si tot va bé, aquest proper mes de gener. Programat en un horari diferent, després de les 8 del

vespre, per donar, així, la possibilitat de participar-hi a persones que no poden assistir a les trobades del club per qüestió d'horari.

- proposar la formació d'un grup amb funcionament autònom, als participants que així ho volguessin. Aquest grup estaria tutelat per la biblioteca, que continuaria fent la funció d'acollida, seleccionaria i proporcionaria els llibres per llegir i proporcionaria, també, el material complementari necessari per facilitar la trobada.
- obrir una llista d'espera amb els lectors que estiguessin interessats a formar part d'un grup.

D'aquesta manera tindríem 3 grups, de 12-15 persones com a màxim. Serien grups que es tancarien en el moment en què assolissin les 15 persones i als quals només es podria entrar quan es donés de baixa un dels membres components, o no hi assistís durant 3 trobades seguides; aleshores, entraria el primer de la llista d'espera.

Afegir també que, des del mes de juny passat, també funciona un Club de lectura en anglès, Book Club, que es troba un cop cada dos mesos. Segueix les mateixes pautes de funcionament que el que fem en català i castellà; de moment s'hi han apuntat 12 persones. Cal tenir un bon nivell d'anglès per poder-hi participar.

La valoració que en fem és molt positiva, tant quantitativament com qualitativa. Per una banda, el nombre d'usuaris i de llibres en préstec durant aquest període ha augmentat i ens agrada pensar que, en part, és gràcies als Clubs i a les Tertúlies. Per una altra, la satisfacció i l'interès que tenen els participants converteixen els clubs de lectura en una de les activitats més especials de la biblioteca.

■ BIBLIOGRAFIA

- DOMINGO ESPINET, Gemma. «Els Clubs de lectura a la ciutat de Barcelona», a *I Festa Internacional de la Literatura Kosmopolis'02*. Barcelona: CCCB, 2002.
- DOMINGO ESPINET, Gemma; SOLÀ MEDINA, M. dels Àngels. «Els Clubs de lectura: dues experiències a dues ciutats». *Item*. Núm. 40 (maig-agost 2005), pàg. 29-44.
- Vancouver Public Library Online. *About Book Club* [en línia] <<http://www.vpl.ca/branches/LibrarySquare/prl/BookClub/aboutthebookclub.html>> [data de consulta: 19 de setembre de 2006]
- The Seattle Public Library. *Library Collection. Readers Corner :Book Groups* [en línia] <http://www.spl.org/default.asp?pagID=collection_readinglists_discussiongroups> [data de consulta: 20 de setembre de 2006]